

Projev prezidenta republiky při návštěvě Senátu Parlamentu ČR

30.3.2023 - Petr Pavel | Správa Pražského hradu

Vážený pane předsedo, vážená paní místopředsedkyně, vážení páni místopředsedové, vážené senátorky, vážení senátoři,

těší mě, že má první návštěva Parlamentu směřuje právě do jeho horní komory. Důvody jsou pro to v zásadě dva. Někteří mí předchůdci měli se Senátem, zjednodušeně řečeno, problematické vztahy. Mezi mými cíli v prezidentském úřadě je přispívat ke zlepšení politické kultury v naší zemi. A dnes bych rád udělal jeden z prvních kroků tímto směrem. Chtěl bych napravit vztahy našich dvou ústavních institucí, aby byly založené na vzájemném respektu k našim ústavním rolím.

Druhým důvodem, proč nejprve předstupuji před senátory, je společný úkol, který nás v nejbližší době čeká. Tím je sdílená odpovědnost za složení Ústavního soudu. Rozhodl jsem se, že proces výběru kandidátů na ústavní soudce bude transparentní. Oslovil jsem široké spektrum právnických institucí, aby nominovaly vhodné kandidáty. Sestavil jsem konzultační panel složený z významných odborníků, kteří mi pomohou vybrat z kandidátů ty nejlepší. Celý proces budu průběžně pečlivě sledovat a aktivně se ho také účastním. Nakonec vám navrhnu pouze takové kandidáty, o jejichž kvalitách budu sám přesvědčen.

Našich společných úkolů bude více. Prostřednictvím pravidelných schůzek vrcholných ústavních činitelů a ministra zahraničí chci pomoci koordinovat zahraniční politiku. Předseda Senátu bude mít na těchto schůzkách vždy důležitou roli. Obzvláště v dnešní napjaté mezinárodněpolitické situaci je nezbytné, aby Česká republika mluvila v zahraniční politice jedním hlasem.

Senát i prezident republiky mají podle mého názoru mnoho společného. Nejdůležitější podobnost vidím v ústavních a politických rolích obou institucí. Ve volbách do Poslanecké sněmovny lidé ve skutečnosti volí politiky a stranu, které by rádi viděli ve vládě. Vláda a sněmovna tvoří většinu obsahu politiky. K tomu jim Ústava dává rozsáhlé pravomoci.

Na druhé straně Senát a prezident republiky dostali pravomoci výrazně menší. Senát je na poli zákonodárné moci slabší než Poslanecká sněmovna. Podobně je prezident na poli výkonné moci slabší než vláda.

Ústavní rolí Senátu i prezidenta je spíše vyvažovat, korigovat, kontrolovat a někdy také brzdit nebo naopak motivovat. Obě naše instituce hrají roli pojistky v politickém systému, dokonce i důležité pojistky demokracie.

V politice však nejde vždy jen o moc, tedy o to, jak silné ústavní pravomoci nám byly svěřeny. Jde často také o vliv a o symbolickou rovinu politiky. Jako senátorky a senátoři moc dobře víte, jak svým vlivem můžete posouvat dobré věci kupředu. Vaše aktivity ve volebních obvodech často nesouvisí s pravomocemi, kterými Senát disponuje, ale uplatňujete zde svůj vliv. Mluvíte s místními a regionálními politiky, aktivisty a zainteresovanými občany. Pomáháte hledat řešení a spojujete lidi.

Ani já nechci omezit výkon prezidentského mandátu pouze na uplatňování moci. Vliv prezidenta a symbolický význam jeho činů mohou mnohému pomoci. Je to pro občany často nejviditelnější část jeho práce.

Proto se nechci věnovat sporům o své kompetence, tedy sporům o vlastní moc. Chci naopak využít svůj vliv a možnosti pro dobré věci. Jejich prostřednictvím pak vytvářet tlak na ty, kteří mají větší moc než já. Pochopitelně hlavně na vládu.

Chci jezdit po celé zemi, mluvit s lidmi a naslouchat jim. Chci připomínat témata, na která se zapomíná. Nebo témata, kterým se raději záměrně vyhýbáme, protože na jejich řešení nemáme dost odvahy.

Budu navštěvovat regiony a obzvláště ty, které jsou někdy označovány jako strukturálně postižené nebo i jako periferie. Periferie příhraniční, ale i vnitřní. Jednoduše regiony, kde se lidem dlouhodobě nežije snadno. Mezi regiony se neustále zvětšují rozdíly v životní úrovni, kvalitě veřejných služeb, školství i zdravotnictví. Mým cílem je uplatnit svůj vliv a přispět k tomu, abychom tento nezdravý trend postupně obrátili.

Součástí naší prezidentské tradice je očekávání nadstranického prezidenta. Rád bych takovým prezidentem byl. Nemám tím na mysli, že bych měl být nadřazený politickým stranám. Strany považuji za nezbytnou a velmi důležitou součást naší demokracie.

Nadstranickost vnímám jako nezávislost na stranické politice. Jako hledání toho, co strany přesahuje. Jsem přesvědčen, že by prezident měl pomáhat hledat styčné body mezi stranami, mezi vládou a opozicí, mezi odlišnými zájmy. Cílem by mělo být hledání konsensu, který v naší politice schází.

Myslím, že dobře víte, o čem mluvím. Jako senátoři jste zvyklí ve svých volebních obvodech efektivně pracovat s voliči. Způsob, jakým jste se museli utkat o svůj mandát, je obdobný jako u volby prezidenta. Všichni jste zvítězili ve většinovém systému, odkázáni hlavně na sebe, bez schovávání za značku politické strany.

Právě i charakter většinové volby a slabší pravomoci vedou k odlišnému pojetí politiky. Oproti silným mocenským institucím, jakými jsou Sněmovna a vláda, je Senát často konsensuálnější a méně konfliktní komorou Parlamentu. Je tak ideální protiváhou Poslanecké sněmovně, která je zcela přirozeně hlavním politickým bojištěm. Také proto považuji Senát za nezbytnou a důležitou součást našeho ústavního pořádku.

Asi vás nepřekvapí, že mému pojetí politiky je bližší právě konsensus, věcnost a snaha dosáhnout faktických výsledků. Zdá se mi, že pro Senát jsou tyto hodnoty stejně důležité. Proto věřím, že mé vztahy se Senátem budou otevřené, korektní a vedené snahou nacházet společná řešení. Doufám, že je takto budete vnímat i vy senátoři.

<https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr/verejna-vystoupeni-a-rozhovory/projev-pr-ezidenta-republiky-pri-navsteve-senatu-parlamentu-cr-16992>